

Sancti Gregorii Papæ Primi Cognomento Magni Opera

In Tres Tomos Distributa. Ex quamplurimis MSS. Codicibus emendata ;
Additæ Sunt Quædam Notæ in Dialogos & Epistolas ejusdem S. Gregorii

Gregor <I., Papst>

Lutetia Parisiorum, 1675

Caput III.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-75090](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-75090)

vana despiciunt, à veris malis eruantur, & ex fide A promissionis, mercedem accipiunt aeternae hereditatis. Populum quippe suum Dominus facit, quem ad aeternae beatitudinis gaudia sustollit. Ibi quippe revelata majestatis suae gloriâ illi praesidet, quem in mundo ab amore vanitatis per occultam gratiam assumptum tenet. Jurare quidem Domino, repromittere est, eumque populum suum facere, Dominus jurat, qui non declinat post vana: quia terrena despicienda sunt, ut aeternae hereditatis adipisci bona mereamur. Nectamen ad ea posse his meritis se perducere aliquis credit; quia hic distinctè expressum est: [*Propter nomen suum magnum.*] Non enim bonitate nostra, sed Dei fit, ut homo terrenus bonis caelestibus perfruatur. Donum quippe Dei est, non ex nobis. Sequitur:

Abstine autem à me hoc peccatum in Domino, ut cesset orare pro vobis.

Ille ista loquitur, cui superius de iis, quibus loquitur, Dominus ait: *Non te abjecerunt, sed me, ne regnem super eos.* Ecce abjicitur Propheta, & abjicientibus se loquitur dicens: [*Abstine à me hoc peccatum in Domino, ut cesset orare pro vobis.*] Equidem, si secundum legis praecipuum hoc discutitur, peccatum non esset, si pro abjicientibus se non oraret.

Nam lex Moysi praecipit, dicens: *Diliges proximum tuum, & odio habebis inimicum tuum.* Sed & qui Prophetam abjiciebant, non amici, sed inimici exiterant. Quid est ergo, quod dicit: [*Abstine à me hoc peccatum.*] nisi quia vir sanctus ad charitatis verticem sublimatus, non solum diligebat amicos, sed ipsos etiam amplectebatur inimicos? Legis quidem veteris mandato instructus, sed novae gratiae fulgoribus illustratus, licentiam veritatis Evangelica perfectione reprehendit. Quo nimirum in facto, nos nobiscum facere rationes cogimur. Hinc enim per Evangelium jubetur: [*Diligite inimicos vestros, benedicite eis, qui oderunt vos.*] Quantum ergo nunc inimici diligendi sunt, cum praecipimur, si tunc amari potuerit, cum odio haberi jubebantur? Et quia non solum orare pro eis, sed eos erudire conabatur, subjungens, ait:

Et docebo vos viam bonam, & rectam.

Cur enim viam divini obsequij bonam dicit, & rectam: cum bona non sit, si non sit recta; nec recta, si non sit bona? Sed bona fuit via, qua populus ab Aegypto ad terram promissionis ascendit, & tamen dum per eam circumivit, recta non fuit. Bona ergo via est, qua ad supernam patriam tenditur: recta, qua facile pervenitur. Via ergo bona & recta est, cum ad religiosam vitam convertimur, divina obsequia cum instanti fervore magnae devotionis exercemus. Unde & bene eandem viam Samuel exponit, dicens:

Igitur servite Domino, & timete eum in veritate, & ex toto corde vestro.

Hæc quidem via bona & recta est: quia ad aeternam vitam tendit, & velociter pervenit. Per timorem quippe Domini deviantur mala; serviendo ei, ejus mandata complentur. Cui nimirum in veritate servimus, quando ejus præcepta pro sola superna retributione perficimus. Nam qui de bono opere temporalem mercedem expectit, Deo in veritate non servit, quem falso proposito in sua operatione non diligit. Qui autem in veritate Deo servire cupiunt, totum cor in divinis obsequiis ponere jubentur, ut sic, quæ Dei sunt, agant, ut in mente aliquid quod contra Deum sit, non retineant. Hæc profectò via non solum bona, sed recta est: quia ad salutem tendit, & viatorem suum ad perfectionem velociter

S. Greg. Tom. III.

deducit. Velut enim altera via terræ repromissionis ostenditur bona, quæ perducatur; recta, quæ diverticulum caveat. Per hanc quippe unusquisque tantò melius ad culmen virtutum pervenit, quantò per negligentiarum circuitus non divertit. Hæc quidem via recta in illa exprimitur, per quam Dominus filios Israël ducere ad terram promissionis voluisse perhibetur. Voluit quippe illis labores deserti committere, ut nobis post unigeniti sui vestigia gradientibus cursum tanti itineris levigaret. Non enim adhuc audire poterant: *Si vis perfectus esse, vende quæ habes, & da pauperibus, & sequere me, & habebis thesaurum in cal.* Dum enim licentiâ rerum temporalium vetus populus per diversa discurreret, quasi per circuitum laboris ad terram promissionis citò duci non potuit. Ut ergo nobis novæ vitæ viam Propheta insinuat, viam bonam & rectam esse dicit, & Deum metuere, & ei in veritate, & ex toto corde servire: quia ad sublimitatem divinæ gratiæ citò perveniunt, qui omnipotentem Deum & bono opere, & ferventibus desideriis inquirere non desistunt. Et quia eundem populum ad audienda prædicationis verba per miraculum attentum fecerat subdit:

Vidistis enim magnifica, quæ in nobis gesserit Dominus.

Quasi dicat: Ex iis, quæ vidistis, colligite omnipotentem Deum quam terribiliter metuere, & quantò devotè ei semper servire debeatis. Quæ profectò verba, si ad nos trahere volumus, tantò nobis est & venerabiliùs metiendum, & devotiùs Deo serviendum, quantò in Redemptore nostro mirabiliora perspeximus. Sed quia quod boni audiunt, audacter mali contemnunt, subjungit, dicens: [*Quod si perseveraveritis in malitia, & vos, & rex vester pariter peribitis.*]

CAPUT III.

Filius unius anni erat Saül, cum regnare cepisset: duobus autem annis regnavit super Israël.

Superius cum ordinandi regis negotium tractaretur, de eo, qui divino judicio præterendus erat ceteris, dictum est. [*Quia erat electus, & bonus.*] Item de eo jam electo in regnum, & in medio populi statuto Samuel ait: [*Certe videtis, quem elegit Dominus, quoniam non est ex similibus in omni populo.*] De eodem item rege nunc dicitur: [*Filius unius anni erat Saül,*] ut dum attentè laudatur, à Domino bonus electus fuisse sentiat. Cur ergo unius anni esse dicitur, cum regnare cepisset, nisi ut ejus innocentia prædicetur? Nam ad litteram, unius anni quo modo esse filius potuit, qui universo populo ab humerò & sursum eminebat? Quod ergo secundum litteram intelligi non potest, intelligi per internæ intelligentiæ rationem debet. Unius itaque anni rex esse describitur, ut donum pueritiæ in persona regis innocentia bonum signet. Unde & aeterni regni filius jubetur: *Nolite pueri effici sensibus, sed matritia parvuli estote.* Quod certè & Ecclesiarum pastoribus ipsa Veritas comminatur, dicens: *Nisi converteritis fueritis & efficiamini sicut parvuli, non intrabitis in regnum celorum.* De rege ergo, qui priùs bonus, postea malus extitit, dicitur: quia unius anni fuit, cum cepit regnare, & duobus annis regnavit. Licet enim multis annis regnaverit, illis solis regnate dicitur, in quibus innocens & humilis fuisse perhibetur. Nam postea superbus & inobediens audivit: *Quia projecisti sermonem Domini, proiecit te Dominus, ne sis rex.* Se quidem à regno pro-

R.

jectum cognovit, & tamen projectus regnare non
 timuit. Quanta postea fortiter egit? Sed ecce om-
 nia illa tempora ad regnum ei deputata non sunt.
 Illo ergo solum tempore nos vixisse gaudeamus, quo
 innocenter & humiliter vivimus. Nam illa tempo-
 ra, quæ in sæculi vanitate, & fluxa carnis vita con-
 sumpsimus, quasi perita minimè memorantur.
 Sunt adhuc quoque, qui ad rapiendum culmen san-
 ctæ Ecclesiæ ingeruntur: de quibus per Prophetam
 os. s. d. Dominus queritur, dicens: *Regnaverunt, & non
 ex me: principes exierunt, & ego ignoravi.* Qui
 nimirum dum quædam fortiter agunt, rapinam in-
 vasi culminis à Deo oblivioni traditam arbitrantur,
 Secum sua opera numerant, & quod præter Deum
 agunt, à Deo remunerandum putant. Qui certè, ut
 rectius ea, quæ agunt, enumerent, Saül abjecti
 tot fortia facta numerent, quæ divinus numerus ne-
 quaquam tenet. Dicat ergo Saül: [*Duobus annis
 regnavit super Israel.*] ut de omnibus sentiat: quia
 quod nobis vivimus mercede vacuatur, & ne-
 quiter præesse, non est veritas præeminendi, sed
 temeritas puniendæ presumptionis. Sed jam quid
 unius anni rex fecerit, audiamus.

*Et elegit Saul tria millia de Israel, & erant
 cum Saul duo millia in Magmas, & in
 monte Bethel, mille autem cum Ionatha
 in Gabaa Benjamin.*

Millenarius numerus, qui à centenario decies
 collecto perficitur, summam perfectionis insinuat.
 Qui profectò cum ter repetitur, in eo electorum
 perfectiones variegantur. Saül ergo tria millia
 virorum de Israel elegit: quia prædicator veritatis
 ad defensionem sanctæ Ecclesiæ non infirmos & de-
 biles, sed robustos & validos bellatores ducit. Tria
 quippe millia esse perhibentur: quia in summa per-
 fectionis facie, virgines proferunt: juxta quos &
 continentes, & veritatis defensores ponunt. Dum
 enim exemplo virginum ad summam incorruptionis
 alios ascendunt, dum continentium vita alios à se-
 culi corruptionibus auferunt, dum humilium debi-
 litatem per auxilia potentium defendunt, contra
 hostes sanctæ Ecclesiæ boni doctores quasi cum tri-
 bus electorum virorum millibus veniunt. Viri au-
 tem dicuntur pro fortitudine, de Israel esse refe-
 runtur pro divina contemplatione. In summo enim
 defectionis numero contineri non potest, qui aut
 virtute caret magni operis, aut notitia internæ vi-
 sionis. Quid est, quòd alij cum Saül, alij cum Jona-
 tha ex electis viris esse perhibentur? Sed & ipsa lo-
 corum nomina, in quibus esse dicuntur, mysteriis
 vacua credenda non sunt. Jonathas, qui filius regis
 esse describitur, & partem bellatorum habet, eos
 profectò insinuat, qui in predicationis ministerio
 doctorum adjutores sunt. Filij quippe eorum sunt:
 quia vehementer eos diligunt, quorum ministerio
 Deo generantur. Sed parti bellatorum præsent:
 quia sanctæ Ecclesiæ curam gerunt, & exemplo alios,
 alios verò exhortationibus ad amorem virtutum
 provehunt. Quasi enim magnus rex filium in exerci-
 tum miserat, qui Corinthiis loquebatur, dicens:
 1. Cor. 4. *Ideo misi ad vos Timotheum, qui est filius meus cha-
 rissimus, & fidelis, in Domino: qui vos commonefaciat
 vias meas, quæ sunt in Christo Iesu, sicut in omni-
 bus Ecclesiis sanctorum doceo.* Hinc item dicit: *Cum
 venerit Timotheus, videte ut sine timore sit apud vos:
 opus enim Domini operatur, sicut ego.* Jonathas verò
 cum mille viris in Gabaa Benjamin esse dicitur, Saül
 autem cum duobus millibus in Magmas, & in monte
 Bethel. Gabaa, ut sæpè jam diximus, sublimis
 interpretatur: Magmas, humilitas; Bethel, domus
 Dei; Saül, petitio; Jonathas, columbæ donum di-
 citur. Tria verò millia virorum electorum de Israel,
 ad virgines, & continentes, & veritatis defensores re-

1. Cor. 4.
d

1. Cor. 16.
b

Atulimus. Dum ergo columbæ donum Jonathas dicitur,
 & in Gabaa, id est sublimi, mille cum eo esse viri
 perhibentur: quid aliud, quàm illos insinuat, qui lu-
 cidissimo virginitatis exemplo, aliis præbent ejusdem
 normam pudoris: Bene autem columbæ donum, in-
 stitutor virginum dicitur: quia incomparabili gratia
 Spiritus sancti efficitur, ut à maentibus in carne
 carnis corruptio nesciatur. Bene & in sublimi esse
 virgines dicuntur: quia quod naturam humanam
 supergreditur, in altissimo virtutum culmine situm
 est. Unde & virgo ille dilectus Iesu locum virginum
 insinuans, ait: *Vidi supra montem Sion agnum stan-
 tem, & cum eo centum quadraginta quatuor millia,
 habentia nomen ejus, & nomen patris ejus scriptum
 in frontibus suis.* Quos etiam ex luce proptiâ con-
 versationis insinuat, dicens: *Hi sunt, qui cum mulieri-
 bus non sunt coinquinati, virgines enim sunt, & se-
 quuntur agnum quocumque ierit.* In monte quidem
 esse cum agno dicuntur; quia per meritum incorrup-
 tionis, quo à terrenis, & carnalibus delectationibus
 se dividunt, in superna Redemptoris gloria subli-
 mantur. Cum Saül verò duo millia esse dicuntur in
 Magmas, & in monte Bethel. Magmas quæ humilitas
 interpretatur, quid aliud, quàm continentium
 ruborem significat: Nam dum præterita carnis ob-
 lectamenta recolunt, erubescunt. Sed quia viri fortes
 sunt, cum Saül esse referuntur: & dum experta sæculi
 blandimenta despiciunt, exemplo suæ virtutis in-
 numeros alios ad ejusdem sæculi contemptum tra-
 hunt. Sed tamen Magmas inhabitant: quia dum re-
 colunt, quales fuerunt in sæculo, superbi non pos-
 sunt, de eo, quòd magnos se vident esse in Deo. Qui
 bene cum Saül esse referuntur, qui petitio dicitur.
 Prædicator etenim veritatis tantæ charitatis esse de-
 bet, ut instanti desiderio non petitor, sed petitio esse
 sentiat. Salutem quippe fidelium tam instantibus
 debet appetere, ut ex usu interni gustus, omnem mo-
 tum cordis in affectum ducat supplicationis. Cum
 quo mille viri sunt: quia perfectiores auditores cum
 electis doctoribus in charitate conveniunt, & pro
 salute fidelium omnipotentem Dominum commu-
 niter deprecantur. In Magmas ergo cum rege sunt:
 quia humilitatem pro se incolunt: ut exaudiri pro
 aliis mereantur. Sed dum electus doctor omnibus
 subditis utiliter præest, omnium virtutes ad victo-
 riæ coronas promovet. Nam cum humilibus suppli-
 cat, cum fortibus pugnat, cum remotis viris oratio-
 nibus insilit, cum expositis Ecclesiæ defensoribus,
 debiles & infirmos protegit. Bene ergo non solum
 in Magmas, sed in monte Bethel esse cum Saül in
 bellatorum millibus dicuntur: quia prædicator Ec-
 clesiæ sicut diversis ordinibus electorum præeminet,
 ita eorum esse cooperatur debet. Bethel quippe, id
 est, Dei donum custodiunt, qui verbi auctoritate
 sanctam defendunt Ecclesiam. Cùm quibusque ty-
 rannis voce liberæ auctoritatis obviant, cùm contra
 hujus sæculi potentes se erigunt, cùm pro defensione
 humilium, sæculi hujus potestatis contradicunt,
 Bethel domum Dei quasi regis bellatoris custodiunt.
 Qui certè cum Saül esse referuntur: quia in de-
 fensione Ecclesiæ magnorum doctorum coadjutores
 sunt. Bene autem de reliquis dicitur:

E *Porro ceterum populum remisit unumquemque
 in tabernacula sua.*

Ceterum populum dicit, quem millenarius nu-
 merus non concludit. In tabernacula quisque sua
 remittitur: quia ad summa, & fortia opera infirmi,
 & imperfecti producendi non sunt. Nam nec con-
 continentes, nec virgines, nec martyres fieri debiles
 possunt. Illis quidem, ut ad eos præterita carnis ob-
 lectamenta non redeant: istis, ut in experta carnis
 blandimenta contemnant; illis, ut adversa mun-
 di non metuant, maxima fortitudo necessaria est. In

apoc. 14.

ibid.

tabernacula ergo sua cetera plebs remittitur, ne de A
altioris vitæ temeritate damnetur, & velut debilis,
& infirma in bello pereat, dum altæ conversationis
fidem spondet, quæ altæ virtutis robur non habet.
Quasi enim unumquemque in tabernacula sua di-
mittebat beatus Paulus Apostolus, cum dicebat:
1. Cor. 7. *Propter fornicationem unusquisque uxorem suam ha-*
beat, & unaquaque suum virum. Velut enim peri-
tus magister interne militiæ, & coronas victoriæ,
& pugnæ considerans gravitatem, militum vires
in belli pondere librabat, optimum iudicans infir-
mis, ut in urbibus viverent, ne acerbò mare peri-
rent. Quare & item eos à castris fortium segregans,
ait: *Revertimini in idipsum, ne tentet vos Satanas*
propter incontinentiam vestram. Sed remotis debili-
bus, quid in fortissima virginum acie agatur, expo-
nitur, cum subiungit:

Et percussit Ionathas stationem Philistinorum, quæ erat in Gabaa.

Sicut excellit ordine sponsi acies, ita & victoriæ
titulos prima suscepit. Ionathas quippe stationem
Philistinorum percussit: quia electa virginitas de
carne, continentia arce sublimata, motus turpes
extinguit. Bene autem statio Philistinorum dicitur:
quia in corpore virginali, carnales motus non
habent requiem delectationis, sed statim certami-
nis. Stant quippe: quia impugnant, sed requiescere
non possunt: quia mentem sanctam minimè oble-
tiant. Statio ergo Philistinorum in Gabaa percussit,
quando ab electis virginibus carnis desideria peni-
tus enervantur, & pacem triumpho obrinent, dum
solita bella non habent. Ad quam profectò victo-
riam, quia majorum exhortatione sæpe proficiunt,
mille viri in Gabaa cum Jonathas sunt: sed Ionathas
percussit Philistinorum castra perhibetur. Et quia
exemplo aliorum, sæpe alij ad æmulationem virtu-
tis excitantur, sequitur: [*Et percussit Ionathas sta-*
tionem Philistinorum, quæ erat in Gabaa.]

Quod cum audissent Philisthæi, Saul ceci-
nit buccina in omni terra, dicens: Au-
diant Hebræi, & universus Israel hujus-
cemodi famam. Percussit Saul stationem
Philistinorum, & erexit Israel adversus
Philisthæos. Clamavit ergo populus post
Saul in Galgala.

Percussa quippe Philistinorum statione, Saül
buccinâ canit, & post Saül populus clamat: quia
auditas electorum virtutes sancti prædicatores præ-
dicant, & subditorum corda ad exemplum boni o-
peris inflammant. Buccinâ quidem canere, est &
victoriam nunciare, & exemplo victorum aliorum
mentes ad spiritualis belli propositum excitare. Po-
pulo etiam post Saül clamare, est de audita prædica-
tione magnæ devotionis ausum suscipere. Quo in
loco notandum est, quia Ionathas stationem Philis-
thinorum percussit: sed Saül tubâ canens, se per-
cussisse eandem stationem perhibuit. Quia nimirum
electorum prædicatorum triumphis adscribitur, quod à
subditis occultis adversarij superentur. Sed
quoties alios hostes vincimus, necesse est, ut ad alio-
rum devincenda certamina præparemur. Omnipotens
enim Deus, quia electos suos copiosius remunera-
verat, eos semper vult in pugna consistere: ut ipsi
semper possint sibi æterni muneris bona præparare.
Quare & cum populus clamasse post Saül dicitur,
subiunctum est:

Et Philisthæi congregati sunt ad præliandum
contra Israel, in triginta millia currum,
& sex millia equitum, & reliquum vulgus
S. Greg. Tom. III.

sicut arena, quæ est in littore maris plu-
rimum.

Superius rex Saül tria millia virorum sibi elegisse
describitur. Si ergo partes utriusque exercitus con-
ferre volumus, contra unumquemque virum Saül,
decem currus Philistinorum, & duo equites deputantur.
Decies enim tria millia, triginta millia sunt.
In senario quoque numero ternarius geminatur.
Quo nimirum bello occultorum hostium tam multitudine,
quàm feritas designatur. In curribus quidem
& equis contra nos veniunt: quia modò malas cogitationes
electorum cordibus, modò eorum corporeis sensibus rerum
visibilium blandimenta noxia offerre moliantur. Equi
namque ad cursum celeres sunt, ad impetum fortes.
Quibus nimirum cogitationes male aptè comparantur,
quæ ad eor velociter veniunt, & fortiter pungunt.
Equites contra nos in prælium veniunt, quando maligni spiritus
nobis malas cogitationes & celeriter excitant, & nos
per eas fortiter impugnant. Sed contra unumquemque
fidelium duo equites veniunt: quia si occultas reproborum
spirituum insidias in considerationis summâ colligimus,
illud eorum speciale propositum est: ut videlicet nobis
principalem virtutem feriant, & charitatem Dei & proximi
penitus extinguant. Equus verò unus sævire cernitur,
quando reproba cogitatione nobis malignus spiritus suggerit,
ut proximus odio habeatur. Sed equus, qui solus cernitur,
solus nõ est: quia Deum nemo diligit, qui fratrem odit.
Quia item divina charitas cum nullo principali vitio in
mente convenit, quoties spirituale vitium nobis dæmonum
fraude suggeritur, equitum sævientium cavere debemus
velocitatem nimiam & ferocitatem violentam. In
comparatione quidem equitis, sagittarij aut peditis ictus
omnimodò debilis est. Impetus verò equitis, equi viribus
violentus est: quia nimirum virtus maligni spiritus
nulla est in electorum certamine, si ipse residere non
permittitur in mala cogitatione. Quia ergo valde fortes
in bello hostes nostri sunt, quando insidere internis
cogitationibus permittuntur, in Philistinorum exercitu
equitum turba numeratur. Currus verò decem unicuique
electo in prælium deputatur. Quinque enim nobis sunt
sensus corporis, quibus experimentum accipimus delectationis.
Sed spiritus maligni, quando per blandimenta carnis
mentem decipere gestiunt, corporeis sensibus rerum
species ostendunt, quas caro appetat, & per earundem
rerum species suggerit, ut mens oblata concupiscat.
Quasi enim in rotis suis currum adversarius erigit,
dum hinc rerum blandimenta offert, inde cogitationes
retinet; ista porrigit, illas immittit, & quasi vol-
vendo se sublimem ad animam invehit, dum contra
electos se malignus spiritus erigit, & per blandimenta
rerum & per artem suggestionum. Decem ergo currus
sunt: quia contra singulos sensus corporis nostri
habent species blandimentorum visibilium, habent
contra rotidem sensus animæ, & deceptorias artes
suasionum. Quid est autem quòd reliquum vulgus
sicut arena, quæ est in littore maris, esse plurimum
memoratur, nisi quia ad ducatum malorum spirituum,
innumerabilis sævit contra nos turba vitiorum?
Velut enim subiectum vulgus, currus & equites
sequitur, quando dæmonum insidiarum tempe impug-
nando præveniunt: ut à subsequentibus vitiis,
quasi ab irrationabili vulgi multitudine, de-
vastetur. Bene autem prius currus & equites, deinde
vulgi numerositas in spirituali sanctorum pugna
describitur: quia nimirum nulla est numerositas,
nulla fortitudo vitiorum, si excitando & immittendo
non præcedat hanc malignorum turba spirituum.
Quibus etiam verbis innuitur, quàm cauta & circum-
specta semper esse debeat vita sanctorum. Nam si
vulgus reliquum arenæ maris plurimæ comparatur,
innumerabilis, & fere inevitabilis est multitudo

jaculorum. Quamvis enim peritis fidelibus omnia A nota sint vitia, quantis tamen cor motibus pulsant, quibus modis, aut quibus causis semper ad cor veniant, omnino scire non possunt. Apertas quidem tentationum tenebras potenter abijciunt; sed sepe caliginem ignorantia rebus levioribus quasi arenæ minutias non evadunt. Semper fortitudinem ostendunt boni operis; sed qui magnos exercitus equitum magna virtute superant, linguam penitus ab omni superflua locutione non refringunt. Continuo usu corpus in Dei omnipotentis servitio dirigunt; sed eorum mens, quæ foris membra perfecte ordinat, cogitationes superfluas aliquando nequaquam vitat. Quid enim aliud tunc, quam vulgi importunam multitudinem sentiunt, qui currus & equites magna virtute prostraverunt? Sed doctor egregius B dicit: *Diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum.* Permittit quidem Deus electos suos magnis tentationibus impeti, ut magnificentissimè in cælesti regno debeant coronari: sed magna prælia permittit, quæ vincant; levia excitat, in quibus cadant: ut victoria fortium magna sit, casus innoxius; ut cadentes se facile erigant, & eos fortia, in quibus victores steterant, non extollant. Nam si currus, & equites vincimus, extolli de victoria non debemus: quia innumerabilia sunt, quæ cogitando, loquendo, videndo, gustando, & audiendo, & operando committimus. Hujus namque vulgi innumerabilis tela, etiam ille vitare non poterat, qui dicebat: *In multis offendimus omnes.* Hinc item dilectus Jesu loquitur, dicens: *Si dixerimus, quia peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, & veritas in nobis non est.* Quis ergo jam quasi victor extolli audeat, si tanti viri peccatorum tela se omnino evadere non posse manifestant? Sed quia hæc in spirituali bello describuntur, non debemus nunc estimare, quid patimur, sed qualiter hostium nostrorum impetum infirmare valeamus. Vulgus Philistinorum arenæ comparatur, quæ est in litore maris plurima: quia omnis virtus vitiorum, & numerus ex sæculi perturbationibus augetur. Mare quippe hoc sæculum designat: quia dum magna rerum & temporum varietate impellitur, quasi ventis furentibus perturbatur. In litore autem, quando impulsa maris aqua refunditur, innumerabiles arenæ minutia glomerantur. Quid est ergo litus maris, nisi cor uniuersumque in spirituali conversatione negligentis? Per ordinem quippe religionis, quasi in solido stare cernitur; sed dum sæculares cogitationes non reprimunt, quasi frangentes in se maris fluctus excipit, & cumulos arenarum: & inde quidem impelli fluctibus, & obrui arenâ potest, unde mari appropinquare non timet: quia si sæculi cogitationes spiritualium rerum contemplatione reprimeret, vitia mentis & corporis, quæ sæculi occupatio, velut arenas, & fluctus invehit, non sentiret. Cur ergo vulgus hostium arenæ simile esse dicitur, nisi quia maligni spiritus eisdem vitiis electos Christi athletas impugnant, quibus negligentes superant? Cum turba quidem sæcularis strepitus contra eos veniunt, qui sæculum in suis delectationibus spernere tota mente didicerunt. Pompas rerum visibilibus formant, contemptum jam sæculi amorem fingendo renovant: ut corda superno amore flammantia, ad noxias delectationes trahant. Sed sancti viri, quia innumerabilem hanc nequam cogitationum turbam de sæculi pelago prodire considerant, sæculum tota mente fugiendo, fieri littora maris vitant, & tantum vulgus hostium jam non timent: quia dum in intima contemplatione se retinent, vitiorum turba ad eos accessum habere non potest. Sequitur:

Et ascendentes, castrametati sunt Magmas ad orientem Bethaven.

Malignis spiritibus ascendere, est ad decipiendam sanctorum corda, per cælestis desiderium alta conari. Bene autem dicitur: *[Castrametati sunt in Magmas:]* quia in illis cordibus resident, quæ in alto amore celestium sublimata non vident. Magmas quippe humilitas interpretatur. Humiliari verò in sacro eloquio pro defectu sæpe virtutis accipitur. Unde & in hac eadem Regum historia Thamar David regis filia, quam violasse Amon frater ejus legitur, humiliata perhibetur. Corrupta quidem humiliata est: quia sublimis steterat virgo, & dum altum honoris virginei culmen perdidit, velut de sublimi ad planum & humilem locum venit. De futura etiam superborum depressione dicitur: *Omnis, qui se exaltat, humiliabitur:* quia in examine superbi judicis corruunt, qui vanè de hujus sæculi sublimitate gloriantur. Bene ergo in Magmas castra ponere Philisthai perhibentur: quia per iniqua consilia in eis dæmonia habitant, qui alta virtutum culmina tenere non curant. Nam dum terrena quæruunt, velut plana & humilia incolunt, ubi invisibiles hostes castra ponere leviter possunt. De quibus nimirum hostibus per Prophetam dicitur: *Qui dicunt anime meae: Incurvare, ut transeamus.* Erecta quidem sublimis est anima, incurvata humilis: quia per virtutum celsitudinem, & per cælestis desiderium in alta sustollitur: sed quando ad vitia, vel ad sæculi amorem defluit, illuc quidem cadit, ubi hanc hostis irruens leviter atterit. Dicunt ergo anime tuæ: *Incurvare, ut transeamus:* quia si hanc ad neganda, vel cogitanda terrena non humiliant, nec malignis perfusionibus penetrant, nec vitiorum bello perturbant. Hinc ergo colligere possumus, quantum à sæculo, actu, verbo, & cogitatione longè fieri debeamus. Verba quippe nostra, cogitationes & opera plana & humilia sunt, quando sæcularia. Per hæc quidem ibi sumus, ubi occultorum hostium castra liberè ponuntur, ubi tantò faciliùs capi possumus, quantum nulla munitionis arce sublevamur. Quis enim jam fidelis nesciat: quia culpas verborum, cogitationum & operum nostrorum colligant, & ad accusationem nostram in adventu venturi judicis fervent? Unde & hunc humilem atque despectum locum Magmas fugiendum nobis esse Dominus insinuans, dicit: *Omne verbum otiosum, quod locuti fuerint homines, redent rationem in die judicij.* Locus ergo hostium humilis dicitur; ut profectò nobis insinuet, quia verbo, cogitatione, & opere semper sublimes esse debeamus. Et quia dum in humili remissioris vitæ suæ loco reprobi capiuntur, exempla pravitatis ostendunt, quæ aliis imitanda proponantur: ab oriente Bethaven Magmas esse dicitur. Ab oriente quidem solis lucem oriri cernimus: Reproborum autem vita, quanquam veritatem obscuritatis habeat; qui hanc tamen pro vana sæculi delectatione semper appetit, nimirum velut falsæ lucis splendore falluntur. Unde & per beatum Job dicitur: *Auferetur ab impiis lux sua.* Modò quidem velut lucidum eis placet blandimentum sæculi; sed dum de sæculo exeunt, perperas subibunt tenebras, quas lucem esse crediderunt. Tunc videbunt, quia lux non fuit, quando in adversitatem prosperitas, lux in tenebras, risus in mœrorem, dulcedo in verem, decor in deformitatem, honor in dedecus, blandimenta in penas & æterna tormenta commutantur. Hæc profectò, quia nunc inferiorum corda non sentiunt, bonorum mores imitari refugiunt; & exemplo perditorum, quidquid de sæculo eis placet, sumere nequaquam timent: quia illos imitantur, qui per vitam reprobam habitacula dæmonum facti sunt. Unde & meritò domus inutilis dicuntur: quia sæpe sanctorum prædicationem suscipiunt, sed verbum, quod ab eorum ore audiunt, in se habitare per amorem nequaquam patiuntur. Inutilis ergo domus sunt: quia aptam in se Deo habitationem non faciunt. Hanc inutilem domum per

Rom. 8. c.

Iac. 3. a

1. Ioa. 1. d

2. Reg. 13

Luc. 14. e

Esa. 57. g

Mat. 23

Job. 32. b

semetipsam Veritas in Evangelio designat, dicens: *Vulpes foras habent, & volucres cali nidos: filius autem hominis non habet ubi caput suum reclinet.* Hinc iterum scriptum est: *Spiritus sanctus disciplina affligit factum, & non habitat in corpore subito peccatis.* Bene ergo inutilis domus habere in orientis parte Magmas dicitur: quia, qui sanctorum praedicationem spernunt, in reproborum exemplo ima & terrena quaerentium, velut in magna lucis exortu gratulantur. Sed dum, loquentibus sacrae historiae mysteriis, malorum conversatio demonstratur, quam sit cauta sanctorum vita, subsequenter ostenditur. Nam sequitur:

Quod cum viderent viri Israel, se in arcto sitos, afflictus est populus, et absconderunt se in speluncis, et in abditis, in perris quoque, et in antris, et cisternis.

In arcto quidem sumus, quando ab immundis spiritibus intus tentamur, & foris malorum hominum exempla conspiciamus. Contra internam ergo malorum spirituum tentationem bene dictum est: *[Afflictus est populus,] & contra exteriora exempla impiorum hominum, [Absconderunt se.]* Quia blanda & lata nobis appetenda callidus adversarius suggerit, qui nunquam melius vincitur, quam si tentari ad devotae orationis lamenta curramus. Et exempla pravorum vitare citius possumus, si ea etiam respicienda non esse judicemus. Abscondi ergo sanctorum, est reproba videre dedignari. Et quia quinque sensus corporis à reproborum imitatione custodiuntur, quinque etiam latibulorum genera describuntur: spelunca scilicet, abdita, petra, antra, & cisterna. Spelunca verò montium occulta sunt: Quia verò alta in caelesti desiderio sunt corda sanctorum, & malignis spiritibus clausa & inaccessibilia sunt. Speluncas ergo ingredimur, quando ad mentium secreta recurritus, ne vagantibus oculis foris concupiscenda videamus. In abditis abscondimur, quando clausi oris silentia occulta servamus. Petras ascendimus, quando actum corporis in robusta operatione locamus. Unde & de his absconditis per Prophetam dicitur sub unius assignatione: *Qui claudit oculos suos, ne videat malum, & obturat aures suas, ne audiat sanguinem, & exciuit manus ab omni munere: in excelsis habitabit, munimenta saxorum sublimitas ejus.* Antra & cisternas intramus, quando & olfactum ab obscenitatibus mundi, & aures ab audiendis vaniloquiis custodimus. Cisterna namque aquarum sanctorum scripturarum verba sunt. In cisternis ergo abscondimur, quando ad sacri eloquii aquas ingredimur, ut per aurium officium mentium prata rigemus. Bene autem in electorum typo Israelis latibula memorantur: quia qui sensus corporis à delectationum carnalium inquinamento non protegit, occultorum hostium gladium non evadit. Dicit ergo occultae illius congressionis victoriam, dicit: *[Afflictus est populus.]* Dicit aperte objecti extra certaminis triumphos: *[Absconderunt se.]* Afflictio quippe electae mentis, omnis diabolicae tentationis peremptorius mucro est. Nam dum profundè compungitur, in superni gaudij amorem sublevatur; & tanto jam fortius oblata mundi oblectamenta respuit, quando jam caelestia ferventius diligit, ad quae flendo conscendit. Doctor namque egregius dicit: *Per multas tribulationes oportet nos introire in regnum Dei.* Qui certè regni caelestis introitus sic speratur in fine temporum, ut in quotidiana sanctorum vita sentiat. Tribulatio igitur nostra superni gaudij introitus est. Meritò ergo quoties electa mens in afflictionis suae lamento compungitur, se tribulando, hoc obtinet, ut intret in contemplationem illius superni regni, in quo ineffabiliter gratuletur. Et dum sancti viri amatores mundi

A in flore transeuntis laetitia videre refugiant, dum corpore sensus suos ab eorum imitatione abscondunt, eorum, quae cernitur non est fuga, sed gloriosa victoria. Actus quidem terrenos fugiunt, sed caelestes assequuntur; mundo delitescere videntur, sed caelesti gloriae revelantur. Fugiendo igitur noxia, hostes suos validius insequuntur, & valde nobilitas triumphant, cum sic ad caelestia properant, ut eos adversariorum polluta saevitia non contingant. Sequitur:

Hebraei autem transire Iordanem ad terram Gad, et Galaad.

Hoc profectò, si prius juxta litteram scire volumus, Hebraei isti & timore perterriti, & ad hostes suos confugisse sentiuntur. Nam non multò post in aperta Jonathae victoria scribitur: *Hebraei, qui fuerant cum Philistinim heri & nudius tertius, ascenderuntque cum eis in castra, reversi sunt, ut essent cum Israel, qui erant cum Saul & Jonatha.* Quid verò in hoc facto signatur, nisi quòd quotidie in sancta Ecclesia fieri cernimus, bonorum esse tutam & cautissimam vitam, negligentium praecipitem impatientiam? Infirmi quidem & audaces sunt curiosi ad actiones saeculi; debiles ad tolerandum bellum tentationis. Et si in his nostra discutimus, in monasteriis plerique tales inveniuntur. Intra portus quidem tranquilla inhabitant, sed aperti pelagi procellas, & tempestatum turbines nequaquam pensant. Cumque foris quasi fortes agere se magna astant, ad gravissima tentationum praelia faciles exeunt, ad fortes adversarios, impotentes. Ratione quidem improvidi, robore infirmi, sicut astutae tentationis fraudes non intelligunt, ita & apertas blandimentorum decipulas non evadunt. Iordanem ergo transeunt, quia ad perpetranda carnis flagitia incurvantur. Jordanis quidem, descensus eorum interpretatur. Qui ergo justitiam deserunt, ab alto monte virtutum cadunt. Quia ergo infirmi quique libenter appetunt mundi blandimenta quae cernunt, in eorum typo Hebraei non trans Jordanem perlati, sed Jordanem transire perhibentur. Transire quidem volentis est. Jordanem itaque transeunt, qui ad carnales delectationes voluntaria, & festina deliberatione flecuntur. Possunt autem intelligi Jordanem transire, qui noviter peccare incipiunt, sed aliorum peccatorum hominum nequitas peccanda transcendunt. Ad descensum quippe eorum descendendo, non transeundo pertingerent, si aliis aequalia mala facerent, & non ea audendo superarent. Et quia in nequiori etiam vita pares suos inveniunt, bene ad terram Gad & Galaad, trans Jordanem pervenire memorantur. Velut enim trans Jordanem habitant, qui per peccandi usum malis peiores fiunt. Ab hoc descensu culpa erigere peccatores venerat ille, de quo scriptum est: *Venit in omnem regionem Iordanis, predicans baptismum poenitentiae in remissionem peccatorum.* Qui de omnibus culpis praedicare poenitentiam venerat, in omnes utique descensus regiones venisse praedicatur. Sequitur:

E *Cumque adhuc esset Saül in Galgala, universus populus perterritus est, qui sequebatur eum. Expectavit autem septem diebus juxta placitum Samuelis, et non venit Samuel in Galgala, dilapsusque est populus ab eo. At ergo Saul: Afferre mihi holocaustum et pacifica: et obtulit holocaustum.*

Hucusque quia de Saül, ut superius dictum est, electo & bono divinus sermo locutus est; rationabile visum est, ut quae de eo dicebantur, tam per historiam, quam per moralitatem in bonam partem acciperemus. Nunc verò, quia ad locum transgres-

fionis ejus pervenimus, nimirum necesse est, ut in A
eo etiam, quæ sunt vitanda, videamus. Sed quid
umquam studiosius vitandum electis omnibus,
quàm superbix & inobediencie malum videri de-
buit? Hæc quippe primi Angeli sublimitatem depo-
sivit, hæc perditorum spirituum gloriam stravit. Hæc
primo homini felicitatem abstulit; hæc captivitatis
humanæ perpetuas ærumnas invexit. Et ecce primo
Angelo, primo homini, electi populi per inobedi-
entiam rex primus adjungitur, ut dum magna pro-
ruunt, minima erigantur. Bene quippe erigimur, si
& illorum lapsus aspiciamus, & vitamus. Ubi ergo
Saul ceciderit, attentè considerandum est. Super-
bius namque ei dixerat Samuël: *Descendas ante me
in Galgala. Ego quidem descendam ad te, ut offer-
ras holocaustum, & oblationem, & immoles victimas
pacificas. Septem diebus expectabis me, donec
veniam ad te: & ostendam tibi, quæ facias.* Idcirco
igitur per inobedientiam cecidit, quia integris sep-
tem diebus, sicut iussus fuerat, non expectavit. Nam
in eodem loco repente subjungitur:

*Cumque compleisset offerens holocaustum, ecce
Samuel veniebat.*

Quo in loco trementi corde considerandum est,
quàm brevissimi temporis expectatione neglecta, re-
pulsus sit. [Cum compleisset, inquit, holocaustum, ec-
ce Samuel veniebat.] Si ergo eum solo temporis bre-
vissimo intervallo expectaret, quo obtulit holocau-
stum, securus jam regni sui robor obtinere potuisset.
Itaque si tanta pœna est, quando Propheta despici-
tur: quid putamus de pelago illo divinæ animad-
versionis incurratur, cum ipsa divina præcepta dissi-
pantur? Et quia in momento transit carnis delectatio,
& omnis peccatorum commissio, & brevis qui-
dem est hora transgressionis, non tamen brevis pec-
na flagitij: quia dum ad momentum in nobis regnum
peccati erigimus, illa regna perditimus omnium sæculorum.
Statim enim post peccatum sermo propheticus
venit, ut increpet: qui adesset, si non peccate-
mus, ut in bono roboraret. Polluta quidem conscien-
tia habet jam divinum eloquium contra se, quæ si
pollui vitaret, ab eo adjuta, & relevata proprio vi-
gore subsisteret. Quid enim nobis aliud spiritualiter
designat, quod dicitur: [Cumque compleisset offerens
holocaustum, ecce Samuel veniebat?] Et si non obtu-
lisset holocaustum, nihilominus & Samuel venisset.
Sic nimirum & cum tentamur, divina gratia juxta
est, quæ sustinentes adjuvet: juxta & divina justitia,
quæ deficientes damnet. Unde sacra scriptura nos
expectare cohortans, ait: *Si spiritus potestatem ha-
bens ascenderit super te, locum tuum cito non deseras.*
Hinc Propheta testificans, ait: *Dominus auxiliator
meus, & ideo non sum confusus.* Hinc Psalmista vici-
na eadem auxilia respiciens, ait: *Providebam Domi-
num in conspectu meo semper, quoniam à dextris est
mihi, ne commovear.* Sed jam Propheta quid non
expectanti dicat; quid is, qui expectare noluit, res-
pondeat, audiamus:

Locutusque est ad eum Samuel: Quid fecisti?

Sciebat quidem Propheta, quid fecerat, sed in-
terrogando, inobediencie factum reprobabat. Unde
& ad peccantem Adam in Paradiso à Domino di-
citur: *Adam ubi es?* Potest etiam per hanc interro-
gationem magnitudo reatus intimari. Ac si aperte
dicat: Parum tibi videtur, quòd inobediendo delin-
queris, sed à sublimi gloriæ tuæ culmine delinquen-
do cecidisti. Nunc ergo plerique intra sanctam Ec-
clesiam se flagitiis obruunt, & quasi, qui nulla aut
minima perdant, securi sunt. Dicatur ergo lapso,
dicatur: [Quid fecisti?] Parum tibi videtur, quòd
te peccati forde pollueris, quia quam æternitatis glo-

riam perdidideris, quam gehennæ pœnam mereris,
non attendis. Interrogatur quidem peccator, quid
fecerit, ut ad cor per lamenta perducatur, ut magna
se iacurrisse sciat, & parum non doleat. Sed quia ex
radice superbix ipsa culpa inobediencie nascitur, so-
lent inobedientes reatus sui magnitudinem objur-
gantibus doctoribus audire, sed non humiliter
confitendo satisfacere. Nam cum sublimes videri
appetunt, lapsus suos ostendere dedignantur, &
ideo exultationes proferunt, justitiam prætendunt:
quia apparere peccatores erubescunt. Bene ergo sub-
jungitur:

*Respondit Saul: Quia vidi, quòd dilabere-
tur à me populus, & tu non veneras juxta
placitos dies. Porro Philistiim congregati
fuerant in Magmas. Dixique: Nunc des-
cendent Philistiim ad me in Galgala, &
faciem Domini non placavi. Necessitate
compulsus obtuli sacrificium.*

Ecce qui de magna transgressionis temeritate ar-
guitur, magnas causas justitiæ asserere non veretur.
[Vidi, inquit, quòd dilaberetur populus à me.] Ecce
hic asseritur destitutus à populo. [Porro non veneras
juxta placitos dies.] Hic se ostendit Propheta prom-
issione fraudatum. [Porro Philistiim congregati
fuerant in Magmas.] Hic pariter objicit imminens
periculum congressionis. Quare ex actione sua ver-
bum subinferens, ait: [Necessitate compulsus obtu-
li holocaustum.] Quasi dicat: Tu me de magno reatu
arguis, cum reatus tantò sit levior, quantò non tem-
eritate constet, sed necessitate. Sed qualem eum
cognoscat Propheta, qui se cognoscere noluit, sub-
jungens, ait:

*Stulte egisti, nec custodisti mandata Domini
Dei tui.*

Superbi quique, quia per tumorem supra homi-
nes se esse arbitrantur, competenter arguuntur,
cum eis divina voluntas objicitur, quam offendunt.
Saul ergo superbiorum more arguitur, qui Domini
Dei sui mandata contempnisset perhibetur. Quod tale
est, ac si superbientem, & contemnentem ter-
reat, dicens: Et si homines despicias, nunc non con-
siliium hominum, sed Domini Dei tui mandata dissi-
pasti. Rectè ergo tuum reatum pensas, si illum,
quem contemnis, trementi corde consideras. Et no-
tandum, quia non ait: Non custodisti mandata Dei
tui, aut, mandata Domini tui, sed: [Non custodi-
sti mandata Domini Dei tui.] Ac si aperte dicat: Ausus
magnæ transgressionis effectus, si ille, cujus man-
data despicias, tantum Dominus tuus, non etiam
Deus existeret. Quantum ergo est, quod committitur,
cum Dei & Domini mandata negliguntur? Quia item
non dixit: Domini Dei mei, aut Domini Dei nostri,
divinæ familiaritatis gratiam eum offendisse redarguit.
Quasi dicat: Ejus præcepta contempnisti, qui dum
te de imo extulit, dum super alios te constituit,
dum regem fecit, per impositionem tantorum munerum,
velut specialiter tuus fuit. Adhuc quoque subjungitur,
unde transgressionis ejus audacia major esse doceatur:

Quæ, inquit, præcepit tibi.

Quædam denique Dei præcepta sunt communia
omnium, non specialia aliquorum. Ut ergo audacem
reum temeritatis suæ patentis objectione convincat,
non eum præcepta communia, sed propria, &
singularia contempnisset demonstrat. [Quæ, ait, præ-
cepit tibi.] Ac si dicat: Illa Dei & Domini tui man-
data contempnisti, quæ non velut communia omni-
bus, sed velut propria, & soli tibi singulariter cre-
dita observare debuisti. Sed quid mereatur, expo-
nit, dicens:

Sup. 10. b

Ecl. 10. a

Ef. 50. a

Ef. 15. c

Gen. 3. b

Quod si non fecisses, jam preparasset Dominus regnum tuum super Israël usque in sempiternum, sed nequaquam ultra consurget.

Ecce quam magna perdidit, qui, ut putabat, nulla contempsit. Ecce septem diebus Prophetam sustinuit; sed dum præstolari eum in fine diei desit, gloriam tantæ dignitatis amisit. Unde & per Prophetam dicitur: *Vaiis, qui perdidit sustinentiam.* Sustinentiam quidem perdunt, qui bona, quæ inchoant, non consummant. Quibus nimirum, vae esse, dicitur: quia non solum incepti laboris mercedem perdunt, sed etiam apostatatus sui pœnâ feriuntur. Pœna autem superbi, & inobedientis regis declaratur, cum dicitur: [*Quod si non fecisses, preparasset jam Dominus regnum tuum super Israël a modo & usque in sempiternum, sed non consurget.*] A modo & usque in sempiternum electum regnum paratur: quia qui temporalia bene ordinant, æternæ gloriæ sibi sublimitatem parant. Modò quidem electorum regnum paratur, cum per divinam gratiam rectè eorum ministeria dispensantur. Quod à modò & usque in sempiternum proficit: quia de sublimi actione hujus temporis, sublimiorem illam æternitatis gloriâ promerentur in cælis. In finem itaque réprobo regi dicitur: [*Regnum tuum nequaquam ultra consurget.*] Quasi dicat: Dum à temporali rectitudine deficit, ad æternitatis celsitudinem non pertingit. Vel idcirco ad litteram non consurgere dicitur: quia cum ipso corrui, & post ipsum in ejus filiis non remansit. Sed, ut livoris pœnâ feriat, non solum repulsionem suam, sed etiam electionem alienam audire compellitur. Nam subjungens Propheta, ait:

Quæsit sibi Dominus virum juxta cor suum, & præcepit ei, ut esset dux super populum suum Israël.

Per omnia verba hæc superbus eliditur: [*Quæsit, inquit, virum juxta cor suum.*] Quasi dicat: Ideo eum quæsit, quia tu juxta cor suum esse noluisti. Quasi dicat: Talem virum populi sui ducem constituit, qui præceptum divini consilij exequatur virtute devotionis. Quia enim corde ea, quæ agere volumus, deliberare solemus: dum usu nostræ locutionis cor Dei in sacro eloquio ponitur, per eum voluntas ejus intima designatur, quæ à nobis tunc foris agnoscitur, quando inobedientiæ præcepta revelantur. Juxta eam verò sumus, quando hanc, & per intellectum agnoscimus, & per amorem custodimus. Bene ergo de Domino Propheta Samuel dicit: [*Quæsit sibi virum juxta cor suum, & præcepit, ut esset dux super populum suum.*] Quia ille aliis utiliter præcipit, qui obedire Deo perfectè jam novit, qui solum hoc præcipit, quod ex consilio procedit intimæ veritatis. Sed quid est, quod quasi de præterito dicitur: [*Quæsit sibi Dominus virum, & præcepit ei, ut esset dux,*] cum non fuerit quæsitus, nec ei, ut populo suo præset, injunctum? Nam postquam Saül percussit Amalech, eidem Propheta Dominus ait: [*Imple cornu tuum oleo, & veni, miram te ad Isai Bethleemitem.*] Sed hæc quæstio facillè solvitur, si omnipotentis Dei præscientia, & prædestinatio videatur. Ei quidem prædestinare, facere est: & apud ipsum jam facta sunt, quæ ab ipso fieri præordinata sunt. Unde & de eo scriptum est: *Fecit, quæ futura sunt.* Sed quæsit virum Deus dicitur, ut eligendorum antistitum forma hominibus præbeatur. Quærere enim solemus, quæ aut præsentia non cognoscimus, aut absentia non videmus. Deus autem, cui nihil est absens, nihil latens, non dicitur quæsisse virum, ut absentem, aut absconditum: sed quæsisse dicitur, ut omnis, qui ad sanctæ Ecclesiæ

A culmen eligitur, discutiendus ab hominibus esse doceatur. Sed quæri debet secundum cor Dei; ut videlicet non solum divinam voluntatem intelligat, sed bonis operibus ostendat. Quia item electi viri ad honorem primatus non ex ambitione veniunt, sed coacti perducuntur, bene dictum est: [*Et præcepit ei, ut esset dux.*] Quasi dicat: In honorem prælationis non per ambitionem subiit, sed coactus ascendit. Potest etiam intelligi vir pro fortitudine; secundum cor Dei, pro interna charitate. Quando igitur necessitas exigit, ad curam sanctæ Ecclesiæ quærat vir, ut sit conversatione fortis; quærat secundum cor Dei, ut per effectum magni amoris, quasi unitus sit divinæ voluntati: præcipiatur ei, ut sit dux; quatenus sublimitatis ordinem conscendere ex cupiditate non ambiat, sed ex humilitate pertimescat: sicque sibi humilis metuat, ut subdi præcepto Dei devotus agnoscat. Sed quia his verbis Propheta lapsi regis vitam reprehenderat, sequitur:

Surrexit autem Samüel, & ascendit de Galgalis, in Gabaa Benjamin.

Quasi ab alto ad planum sanctæ Ecclesiæ doctor venit, quando peccatorum culpas redarguit, & status sui sublimitatem curvat, cum ad discutienda malorum crimina se per affectum charitatis humiliat. Bene ergo de eo, qui peccatorem arguerat, dicitur: [*Surrexit, & ascendit.*] Surgit quippe electus prædicator, quando ad altitudinem suæ spiritualis conversationis se per intentionem erigit: ascendit autem, quando ad arduum ejusdem vite suæ celsitudinem per consuetum opus venit. Cælestia quidem desideria, spirituales virtutes, bona opera in sublimi sunt: affectus terreni, concupiscentiæ seculares, vitia & peccata in infimis. Doctor verò, ut lapsos bene corrigat, prius culpas discutiendo invenit, deinde inventas ferit. Ut ergo, quæ feriat, perspicue & aperte videat, mentis oculos ad videnda ima peccatorum vulnera curvat. Sed perspecta non ferit, si ad tangenda ea in infimis, non descendit. Surgere ergo, & ascendere Propheta dicitur, quia electi doctores sic ad ima nostra videnda & emendanda plerumque veniunt, ut redire statim ad alta conversationis suæ numquam obliviscantur. Quibus etiam verbis sacerdotalis animi libertas asseritur. Nam plerique alios increpant, qui semetipsos validissimo ira bello perturbant. Post increpatas verò culpas surgere & ascendere nequeunt: quia in semetipsis turbidi, ad alta intimæ quietis progredi nequaquam permittuntur. Quidam coherendas aliorum turpitudines audiunt; sed cum ad cogitanda ima descenderint, noxia eorum delectatione sordidantur. Infirmi quidem & tanti ministerij impares, dum solvere inferius aliorum nodos gestiunt, illos non liberant, sed semetipsos ligant. Quid ergo significat, quòd de Samüele dicitur: [*Surrexit, & ascendit,*] nisi quod in perfectioribus viris aspicimus, qui sic nostra inquinamenta respiciunt, ut ab eis nequaquam sordidentur: sic nobis irascuntur, ut quietis intus secreti sui alta conscendere velociter possint? Fortes namque & potentes sunt, & qui magna & fortia sua leviter ferunt, nostris infirmitatibus non gravantur. Et quia in correctione nostra sanctæ scripturæ testimonia proferunt, à Galgalis surgere, & ascendere perhibentur. Galgala quidem, ut plerumque jam dixi, rota nominatur. Testimonia verò scripturarum, quia per diversos sensus in nostra eruditionevolvuntur, velut rotæ sunt. Et quia cum sancti prædicatores subditorum sollicitudinem deserunt, in æternæ vitæ contemplatione sublimantur, in Gabaa Benjamin Samüel ascendere dicitur. Gabaa denique Benjamin, collis filij dextræ interpretatur. Quis ergo est filius dextræ, nisi quem sancta Evangelia consentunt ad caelos ascendere, & ad dextram Dei Patris sedere? Collis igitur filij dextræ,

Sup. c. 7.
Et inf. 15

æterna est celsitudo Redemptoris. Quando enim in nostra sancti prædicatores deserunt, in alta illa divina Redemptoris per intentionem surgunt, & per visionem conscendunt. Potest & secundum historicum sensum simpliciter intelligi hoc, quod dicitur: [*Surrexit, & ascendit*:] quia videlicet in rege, quem arguerat, humilitatem penitentia, qua manere cogere, minimè cognovit. Idem tamen rex in ministerio relinquitur, ut ipsa Propheta separatione corrigatur: quia plerumque quos prædicatores verba non corrigunt, dividi à prædicatorum familiaritate, vel à sanctæ Ecclesiæ unitate pertimescunt. Juxta prædicatores duri sunt, sed separati respiciunt: & qui inobediendo peccaverunt, obedire Deo, jam humiliter parant. Unde & rex Saül non multò post demoliri Amalechitas præcipitur: ut, si mandatum Domini ejusdem cæde gentis perficeret, prioris inobedientia nexus enodaret. Separatus quidem à Propheta, ea agere visus est, ut ad agenda alia jubere-
tur. Quare & subditur:

Et reliqui populi ascenderunt post Saul obviam populo, qui expugnabat illos: venientes ex Gulgala in Gabaa Benjamin.

Nonnulli sic in peccato corruunt, ut in nullo bono opere teneantur: nonnulli verò dum mala se perpetrassè recolunt, agere bona instantius conantur. Agendo quippe bona, mala quæ relinquunt, operiunt: ne ab æterno iudice detecta judicentur. Hoc nimirum si factum Saül in bonam partem deducimus, hoc invenimus: quia qui prius in sacrificio, metuens Propheta mandata contempserat, postea verò ad eos, quos metuerat, conterendos populi Dei adversarios festinavit. Quo in loco etiam hoc notandum est, quia quem Propheta deseruit, ad experienda bella hostium de Gulgalis ascendit. Plerosque etenim peccatores iuxta prædicatorum severitas projicit, quos tamen divina memoria non relinquit. Solatia & adhortationes rectorum propter culpas amittunt: sed sacras scripturas consulunt, propositum resumunt; & qui inobedientia malo velut lapsi jacuerant, erecti per obedientia fervorem ad occultorum hostium bella procedunt. Bene ergo de Gulgalis, id est, de rotis venire memorantur: quia de sanctis scripturis accipiunt, unde adversæ partis militiam comprimere fortiter possint. Quia verò perdita conversationis altitudinem recuperare vincendo fatagunt, in Gabaa Benjamin ascendere dicuntur. Quia item alij in latibulis se clausurant, alij ad hostes confugerant, reliqui populi vocantur, qui nullo sunt timore perterriti, sed cum rege suo ad locum festinant congressionis. Quod etiam nunc in Ecclesia videmus, quia videlicet plerique quasi parvuli proficere per privata vite studium proponunt, plerique fortes in expositis quoque maligni hostis certaminibus audaces sunt: ut aperte videant sæculi blandimenta, quæ appetant, sed appetere visa contemnant. Hi quidem non in latibulis, sed in aperti certaminis campo consistunt, expositi ad prælium, fortes ad triumphum, qui pugnare possunt, & nequeunt superari. Unde & per perfectum numerum designantur, cum subditur:

Et recensuit Saul populum qui inventus fuerat cum eo, quasi sexcentos viros.

Septem quippe diebus hebdomada impletur, sed unus eorum ad operandum prohibitus est, sex verò in boni operis studio conceduntur. Centenarius autem numerus summam continet numerorum. In sexcentis ergo viris, qui alij designantur, nisi qui opere, & cordis deliberatione robusti sunt? Nam quidem fortia proponunt, sed quia quod proponunt, non faciunt, ad sexcentorum virorum numerum non pertingunt. In sexcentis ergo viris, fortes operari san-

ctæ Ecclesiæ designantur, quia magna proponunt, & rigorem propositi fortitudine complent bonæ operationis. Qui bene cum rege inventi perhibentur, quia cum pastoribus sanctæ Ecclesiæ in bona voluntate, & pia actione conveniunt. Cum eis namque sunt, à quibus nec voluntate discrepant, nec operatione discordant. Qui sic convenire dicuntur, ut excellere prædicatorum dignitas sentiantur: quia etsi idem bonum subditi, quod prædicatores volunt, faciunt, illi tamen in eodem bono præcipui sunt, quorum, ut ordo est celsior, ita & ardentior virtus animi, & robustior nixus operationis. Quare & separatim de rege, & ejus filio dicitur:

Et Saül, & Ionathas.

Ut quid enim separatim rex, & ejus filius nominatur, nisi quia actio boni præfuls claret esse singularis? Et quia omnium fidelium subditorum non est uniformis æqualitas, sequitur:

Et populus, qui inventus in Gabaa Benjamin.

Satis replicatum est, quòd Gabaa collis interpretatur. Collis verò non summitas, sed montium est altitudo summitati vicina. Quid verò in isto colle, nisi alta & perfecta vita intelligitur fidelium subditorum? Hæc nimirum quamvis prædicatorum celsitudini æqua non sit, tamen ab aliorum meritis valde cernitur esse sublimis. Unde & de quibusdam præcipuis electis in Apocalypsi legitur: *Nemo poterat dicere canticum, nisi illa centum quadraginta quatuor millia.* Quos & clarius demonstrans, ait: *Hi sunt, qui cum mulieribus non sunt coinquinati, virgines enim sunt, & sequuntur agnum, quocumque ierit.* Dum ergo spiritualia prælia describuntur, populus inventus in Gabaa Benjamin specialiter recensetur, quia virginum chorus contra immundorum spirituum ferocitatem tantò violentior est, quanto nullo eorum vulnere faucius, nulla eorum suggestionis sorde pollutus. Liber quippe & integer, expeditus est ad occursum, fortis ad ictum. An non in colle filij dexterae sunt, quos integritatis suæ merito dilectus Jesu respicit, dicens: *Vidi supra montem Sion agnum stantem, & cum eo centum quadraginta quatuor millia?* Sed & nisi valde fortes essent, ad tantam celsitudinem fatigati ascendere nequaquam possent. Item nisi omnium cogitationum liberi essent, post agnum ubique currere non valerent. Quia ergo in occulti certaminis triumpho, virgo quisque mirabilis est, dum ordo congressionis describitur, sub typo populi Gabaa, virginitalis specialis dignitas memoratur. Sequitur:

Porro Philistiim conscenderant in Magmas.

Et egressi sunt ad præliandum de castris Philistiim tres cunei: unus cuneus pergebat contra viam Ephraim, ad terram Saül, porro alius ingrediebatur per viam Bethoron, tertius autem vertit se ad viam termini in terra Sabaa, imminente valli Seboim, contra desertum.

Quid est, quòd Philisthæi tres cuneos faciunt, nisi quia maligni spiritus cordi nostro, linguæ, & operi inferere perversa moliantur? Quia enim cogitando, vel loquendo, sive faciendo omne peccatum committitur, tres sunt Philistinorum cunei: quia maligni spiritus impellere ad peccandum animas fatagunt, negligentia cordis, effractione oris, audacia perversi operis. Unde & primus cuneus contra viam Ephraim pergere dicitur, quia expugnare innocentiam à corde incipiunt. Via quippe Ephraim, id est, fructiferi cordis, bona est cogitatio. Contra viam ergo Ephraim primus Philistinorum cuneus pergit:

pergit: quia occulti adversarij, si prius utrum bonæ cogitationis à mente non auferunt, ad eradicandos virtutum ejus fructus pervenire non possunt. Contra Ephraim igitur viam veniunt, quando bonæ cogitationi insidiantur, quâ viâ ad terram Saül tendere dicitur. Quid enim est aliud mens electi discipuli, nisi fructifera valde terra doctoris? Unde & Dominus in Evangelio parabolam seminum exponens,

Luc. 8. b ait: *Quod cecidit in terram bonam hi sunt, qui in corde bono & optimo verbum excipiunt, & fructum afferunt in patientia.* Dicitur ergo de primo cuneo Philistinorum: *Pergebant contra viam Ephraim:* ut dum literæ sensum spiritualem percipimus, cogitationis aditum malignis spiritibus obstruamus. Sed dum cor munimus, linguam pariter à superfluis locutionibus refrænare compellimur. Unde & secundus cuneus per viam Bethoron ingredi dicitur. Bethoron quippe, domus iræ interpretatur. Domus verò iræ, est mens usui serviens linguæ litigiosæ. Quam certè domum sapiens ille insinuat, qui ait:

Ecc. 7. b *Ira requiescit in sinu stulti.* Per hanc quidem ad cor stulti hostes ingrediuntur, quia maligni spiritus, dum ad effrænata verba linguam solvunt, iras accendant, & mutuum fidelium charitatem ferunt. Qui ergo

cavere cogitationes noxias didicit, si oris custodiam tenere non novit, unius cunei impetum vicit, alterius non evasit. Tertius verò cuneus vertit se ad iter termini. Quis est terminus cogitationis & verbi, nisi consummatio boni operis? Nam idcirco bona cogitamus, & loquimur, ut ea ad finem boni operis perducamus. Sed cum antiquus hostis verbi & cogitationibus nocere non prævalet, in finem laqueos tendit, & bonum opus fidelium evacuat, vel impedire appetit. Quod verò est iter termini, nisi studium bonæ operationis? Quia ergo multis insidiis maligni spiritus nituntur, ut studium boni operis deferatur, ad iter termini tertius cuneus verti dicitur. Potest etiam in hoc termino, vitæ nostræ finis intelligi. Ad iter verò termini cuneus vertitur, quia interumpere hostis opus bonum nititur, ne usque ad vitæ finem perducatur. Unde & Psalmista lapsorum

Esa. 49. a *fletus in se exprimens, ait: Funes extenderunt in laqueum pedibus meis, juxta iter scandalum posuerunt mihi.* Juxta iter quidem scandalum ponitur, ut bona electorum opera ante hujus vitæ consummationem deferantur. Quid est autem quod ait: *In terra Sabaa, imminente valli Seboim contra desertum?* Sed

hæc nomina locorum ad designandum situm termini, quem dixerat, posita sunt. Sabaa verò in lingua nostra, captiva dicitur: Seboim, caprea nuncupatur. Quæ est autem ista captiva, nisi humana natura, quæ in paradiso fuit posita, & nunc ad perferendas hujus mortalitatis ærumnas in hoc sæculum est ligata? Quæ est autem terra captivæ hujus, nisi peregrinatio vitæ temporalis? Bene igitur, dum verti cuneus dicitur, terra captivæ memoratur: quia maligni spiritus in hac terra peregrinationis nostræ prælia contra nos movere possunt; illa verò vita nostra non possunt. Sed electorum præsens conversatio quamvis in hoc captivitatis exilio posita sit, si iter termini perfectè custodit, post termini hujus angustias, ad altitudinem immortalitatis pervenit. Unde & termini hujus terræ valli Seboim, id est, caprearum imminere perhibentur. Vallis quippe caprearum, est mors pretiosa sanctorum: quia unde moriendo deponuntur, inde ad gaudia æterna sublevantur. Capreas quidem velocia animalia esse, & magnos saltus dare quis nesciat? Rectè ergo sanctorum animarum dignitatem caprea designant, quæ in morte corpora deferunt, sed quasi magnos saltus dantes, per ingentia merita ad superna regna conscendunt. Dicit ergo, quia terminus terræ captivæ imminet valli Seboim: quia etsi damnata est humana conditio, sic tamen est in Dei filio exaltata, ut cum ad vite temporalis terminum ducitur, in mor-

S. Greg. Tom III.

A te datur, ut in æternæ vitæ celsitudinem sublevetur. Dicit ergo: *[Quia tertius cuneus ad iter se vertit terminum in terra captivæ, quæ imminet valli caprearum:]* ut malignos spiritus ad hoc electorum extrema bona pervertere conari asserat, ut ad superna gaudia non conscendant. Quæ etiam vallis sita contra desertum dicitur. Quid deserti nomine hoc loco, nisi infernum accipitur? Desertum quidem rectè intelligitur, ubi electorum nullus invenitur. Desertum etiam dicitur, in quo ærumnarum solatia nulla sentiuntur. Vallis ergo caprearum contra desertum sita perhibetur: quia sanctorum mors diversum omne ab inferni meritis habet, & conveniens aliquid, & dignum inferni penis non habet. Sequitur:

B *Porro faber ferrarius non inveniebatur in omni terra Israël. Caverant enim Philistinim, ne forte facerent Hebrai gladium aut lanceam. Descendebat ergo omnis Israël ad Philistinim, ut exaceret unusquisque vomerem, aut ligonem, & securim, & sarculum.*

Hæc profectò omnia describuntur, ut modus subsecuturæ victoriæ insinuetur. Armati quippe ab inimicibus victi sunt, ut totum, quod vincitur, omnipotentis Dei laudibus tribuatur. Nos autem si more nostro spiritualiter ista prosequimur, mysteriis vacua non inveniemus. Quid est ergo, quod dicitur: *[Faber ferrarius non inveniebatur in Israël:]* nisi quia ad

C spiritualia bella non per sæculares literas, sed per divinas instruiuntur. Faber quippe ferrarius in Israël non invenitur, quia fideles Domini videntes, arte sæcularis scientiæ contra malignos spiritus nequaquam præliantur. Fabri namque arte adjuti vincerent, si sæcularis eloquentiæ jaculis, occultis hostibus prævalerent. Quæ profectò sæcularium librorum eruditio, & si per semetipsum ad spiritualem sanctorum conflictum non prodest, si divinæ scripturæ conjungitur, eisdem scripturæ scientiâ subtilius eruditur. Ad hoc quidem tantum liberales artes discende sunt, ut per instructionem illarum divina eloquia subtilius intelligantur. A nonnullorum cordibus discendi desiderium maligni spiritus tollunt: ut & sæcularia nesciant, & ad sublimitatem spiritualium non pertingant. Bene ergo dicitur: *[Caverant Philistinim ne forte facerent Hebrai gladium, & lanceam.]* Apertè quidem dæmones sciunt, quia dum sæcularibus literis instruiuntur, in spiritualibus adjuvamur. Cum ergo nos ea discere dissuadent, quid aliud, quàm ne lanceam aut gladium faciamus præcaveant? Dicit ergo historica, & studium electorum Propheta insinuet, & exponat: *[Descendebat Israël ad Philistinim, ut exaceret unusquisque vomerem suum, aut ligonem.]* Ad Philistinios descendimus, quando ad discendos sæculares libros animum inclinamus. Et descensus dicitur, quia Christiana simplicitas in alto est. Sed quid est, quòd sæculares literæ dicuntur in plano esse, modus verò * docendi sublimis? Quia

D cum cælestia nulla narrent, & miro dicendi ordine, dicendi, quæ proponuntur, explicant, & narrando sublimantur, & carnalia dicendo deponuntur. Quem profectò dicendi, sive intelligendi modum qui scire appetit, descendat ad Philistinim, vomerem & ligonem acuat, ut ad sæcularium etiam carnalia audienda deponatur, qui eorum eloquentiâ instrui penitus nititur. Hanc quippe sæcularem scientiam omnipotens Deus in plano anteposuit, ut nobis ascendendi gradum faceret, qui nos ad divinæ scripturæ altitudinem

E levare debuisset. Idcirco eam præmittere voluit, ut in ipsa nos instrueret ad spiritualia transire. Unde & Moyses, qui nobis divinorum eloquiorum principia edidit, non prius divina didicit, sed ut capere, vel exprimere divina posset, in omni Ægyptiorum scientia rudem animum informavit. Et factas etiam Prophe-

tis aliis eloquentior exiit: quia nec, ut Hieremias A
 Anathotes, nec, ut Amos armentarius, sed nobi-
 liter instructus atque urbanus fuit. Paulus quoque
 vas electionis ante ad Gamalielis pedes instruitur,
 quam rapiatur in paradysum, vel ad cæli tertij altitu-
 dinem subleuetur. Et ideo fortasse per doctrinam
 aliis Apostolis excellit: quia faturus in cælestibus,
 terrena prius studiosus didicit. Sed jam, ut arbitror,
 ruralium instrumentorum proprietates spiritualiter
 exquirenda sunt. Quid ergo in vomere, qui præeun-
 tibus bobus trahitur, nisi affectus geminæ charitatis
 insinuatur? Et quid in ligone, quo solus quisque in
 agri cultura exercetur, nisi privata vitæ studium of-
 tenditur? Quidam namque & dites & fortes ruricola
 in bobus arant: quia & Dominum fortiter diligunt,
 & per fraternum amorem animarum lucris diligen-
 tius intendunt. Vomere igitur apud Philistinorum
 fabros acunt: quia sanctæ predicationis stu-
 dium de sæculari eruditione componunt. Nonnulli
 verò, ut pauperes, ligone utuntur: quia qui ad lu-
 crandas aliorum animas se non posse sufficere arbi-
 trantur, sibi solis non desinunt præparare de æterni-
 tate quod possunt. Velut ligone quisque eorum uti-
 tur: quia agrum sive mentis divino cultui præparare
 non desinunt. Et quia in hoc etiam privata vitæ stu-
 dio valde sibi sæcularis eruditio prodest, ligonem,
 dum docetur exacuit: quia in propria vitæ studio e-
 ruditus quæque subtilius intendit. Securi autem non
 terram fodimus, sed ramos arborum detrucamus.
 Quid ergo aliud signat securis, nisi zelum bonæ æ-
 mulationis? Nam quando ad imitanda meliorum
 exempla succendimur, velut ramos nobis incidimus,
 quibus ignem depellendis negligentia nostræ frigo-
 ribus nutriamus. Hanc securam nos tenere Paulus
 Apostolus præcipit, dicens: *Bonum amulamini in*
bono omnes. Quæ nimirum securis acuitur: quia eru-
 diti fideles, sicut melius agnoscunt exempla fidelium,
 ita & ferventiùs imitari concupiscunt. Sarculum si-
 vetridens subtilius terram fodit: ita ut non tam fo-
 dere, quam scalpere, & glebas confringere cognos-
 catur. Quid per hoc tridens sarculum, nisi virtus
 discretionis exprimitur? Per quam certè dum acta,
 vel agenda subtili consideratione discutimus, velut
 ferenda terræ nostræ glebas in tenuem pulverem
 complanamus. Quod profectò sarculum tridens as-
 feritur, quia vis discretionis non solum agenda, sed
 etiam cogitanda, & loquenda componit. A manu
 quidem, corde, & lingua cuncta noxia referat: ut
 semen, quod terræ mentis nostræ committimus, u-
 berem fructum ferat. Apertè itaque dicitur: [*Descen-*
debat omnis Israel ad Philistinum, ut exaceret unus-
quisque vomerem suum. Ligonem, securam, & sarcu-
lum:] quia affectum geminæ charitatis, privata vitæ
 studium, alienæ perfectionis exempla in sacro elo-
 quio legimus: sed ejusdem sacri eloquij profundita-
 tem penetrare ignari sæcularis scientiæ non valemus.
 Unde & rationabiliter subinferens, ait:

Retusa itaque erant acies vomerum, & ligo-
num, & securium, & tridentium, usque
ad stimulum corrigendum.

Non dicuntur acies replicatæ, aut attritæ, sed re-
 tusa. Nam si replicatæ essent, vel attritæ, omnino
 nihil incidere. Retusa verò acies, & si celeriter
 non incidit omnia, quædam objecta in mora laboris
 fecat. Sic nimirum sunt corda simplicium, quæ si
 subtiliter spiritualia non intelligunt, dum tamen tardè
 quædam intelligunt, acuitatem ingenij non acutam
 habent, sed retusam. Sæpe enim discutere obscura
 volunt, sed dum vix diu cogitando ad ea etiam,
 quæ sunt aperta, perveniunt, velut retusa acie mo-
 rando incidunt. Quod certè non solum in occultis
 sacramentis scripturarum ostenditur, sed etiam in la-
 tentibus suggestionibus demonum. Depellere quip-

pe à se hostem nequeunt, quem cognoscere citò non
 possunt. Dum ergo magna mora cogitationis, insi-
 dias malæ suggestionis expellant, velut retusa acie
 fecant, quod per acuitatem ingenij abscondere velo-
 citius poterant. Quid est autem, quod dicitur: [*U-*
que ad stimulum corrigendum?] Stimulus dicitur in-
 crepatio prælatorum. Unde & scriptum est: *Verba Eccl. 12.*
sapientum sunt quasi stimuli. Stimulus quidem in-
 crepatio dicitur, quia dum culpas arguit, mentem
 pungit. Sed retusus est stimulus, quando prælati
 languet intellectus: ut subditorum culpas, nec co-
 gnoscendo reperiat, nec inveniendò reprehendat.
 Bene ergo increpatio rectoris stimulus asseritur: quia
 tumores vitiorum pungere non prævalet, si ejus
 mens erudita per scientiam, pungenda non videt.
 Unde & in typo eruditorum prælatorum bene sub-
 jungitur:

Cumque venisset dies prælij, non est inven-
tus ensis, & lancea in manu totius populi,
qui erat cum Saul & Ionatha, excepto Saul
& Ionatha filio ejus.

Quid per lanceam, nisi sanctorum predicatorum
 acuta providentia accipitur? Et quid per ensem,
 nisi eorum intelligentiæ subtilitas demonstra-
 tur? Per lanceam quippe longè nobis ante objecta
 perfodimus. Per ensen verò vicini, & fere con-
 juncti nobis hostes trucidantur. Bene ergo in lan-
 cea providentia electorum ostenditur, per quam
 occultos hostes percipiunt, antequam vicinum eorum
 impetum patiantur. Dum enim futuras demonum
 insidias cavendo præveniunt, velut à longè
 lancea feriunt, quorum vicinos excipere ictus no-
 lunt. Unde & beatus Paulus Apostolus dum à longè
 armatos fornicationis spiritus cerneret, conjuga-
 lem castimoniam quasi lanceam tenuit, & eos ac-
 cedere propius non permisit, dicens: *Propter forni-*
cationem unusquisque uxorem suam habeat, & uxa-
quaque virum. Vxori vir debitum reddat, similiter
autem uxor viro. Et iterum: Revertimini in idip-
simum, ne tentet vos satanas propter incontinentiam
vestram. Hinc etiam de semetipso ait: Castigo corpus
meum, & in servitium red-go, ne predicans aliis,
reprobis efficiar. Qui enim ne reprobis fieret, corpus
castigaverat, nimirum lancea hostes suos longi-
giusculè postos ante se perfodiebat. Providentia ergo
abstinentiæ pro edomanda carnis libidine quasi
lancea accipitur, per quam venturi hostes feriuntur.
 Bene etiam per ensen intellectus exprimitur: quia
 qui pravas maligni spiritus suggestiones in præsentem
 tempore cognoscit & abjicit, velut vicinum, & jux-
 ta se positum hostem ferit. Qui etiam velut ense utra-
 que parte acuto incidit: quia tam falsa bona, quam
 vera mala reprehendit. Quid verò est, quod in ma-
 nu Saül & Jonathæ ensis esse perhibetur? Sed in ma-
 nu non sunt eorum, qui acutè vicina & præsentia
 intelligunt, & futura prævident, & ad extinguenda
 ea fortia non exercent. Apertè sciunt, quia antiquus
 hostis maximam partem humani generis per robur
 carnis in fornicationem præcipitat, qui tamen car-
 nem per abstinentiam castigare non curant. Sic etiam
 nonnulli præsentia mala apertè conspiciunt, sed hæc
 vitare minimè conantur. Hi nimirum ensen &
 lanceam habent, sed in manu non habent. Bene
 ergo in die prælij in manu Saül & Jonathæ ensis &
 lancea invenitur: quia solum electi viri sunt, qui
 & præsentia & futura mala intelligunt, & ea cordis
 intentione vincere ardentius concupiscunt. Quod
 tamen hoc loco ideo dicitur, ut populus nihil in ma-
 nu tenuisse doceatur, qui vomeres, ligones, securas,
 & sarculos tenere ostenditur. His enim verbis
 non electi distinguuntur à reprobis, sed hebetes à
 peritis. Sed quia jam armatos viros ostendimus, mo-
 dum certaminis explicemus. Sequitur: